

AİLE MODELLERİ VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

MERT ÖZKAN ANAOKULU
PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSİ

AİLE

**“Aile” bir ilişkiler sistemidir.
Soyut anlamda kişiler arası
ilişkileri içeren belli kuralları
olan bir düzendir.**

Neden Aile?

- **Çocuğun yaşamını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi ,**
- **Özgüveni yüksek bir birey olabilmesi,**
- **Dış dünyaya açılabilmek için gereksinim duyduğu deneyimleri kazanabilmesi,**
- **İnsan ilişkilerini kurma becerisine sahip olabilmesi,**
- **Sorunlarına çözüm yolları bulabilmesi için temellerin atıldığı ilk ortam ailedir.**

Anne Babaların, Çocuklarına Karşı Tavrılarını Etkileyen Başlıca Faktörler Nelerdir?

- Anne ve babanın zihinlerindeki çocuk modeli (hayali çocuk) ,
- Kendine güvenen anne ve babaların çocuk yetiştirmeleri, çocuklarını nasıl yetiştireceklerini bilmeyen, güvensiz ve kendilerini yetersiz hisseden anne babalara oranla daha başarılı ve olumludur,
- Anne ve babanın kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri,
- Aile içinde eşler arasındaki ilişkinin niteliği.

Gurur Duymama Ve Babalar

Ülkemizde nice baba bir oğlu dünyaya geldiğinde günlerce gururla dolaşır.Oğlanın daha hiçbir özelliği belli değildir.Tek belirgin özelliği cinsiyetidir.Olsun,baba bu durumdan müthiş gurur duyar,çevresindekilere ne ismarlayacağını şaşırır.

Oğlan on beşine gelir,birçok özelliği belirmiştir,eksiklerinin yanısıra pek çok artısı vardır.Bu durumdan da babasının gurur duymasını bekleriz;ya duymaz ya duyar ama içinde tutar.

Nice baba var çevredeki gençleri beğenir de bir kendi oğlunu beğenmez,bir tek kendi oğluyla gurur duymaz.'Bu oğlan adam almayacak,bu oğlan benim istediğim gibi değil benim istediğim gibi olsun,canımı alsın.'der.

Kişilik gelişiminin temeli çocukluk döneminde atılır. Bundan dolayı, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkileri son derece önemlidir.

Aile bireylerinin çocukla olan etkileşimi , çocuğun aile içindeki yerini belirlemektedir.

Okul öncesi dönemde çocuk, sosyal birey olmayı öğrenirken aynı zamanda özdeşim yapacağı bir modele gereksinim duyar.

Kişilik oluşumu için gerekli olan **özdeşim**, aile içindeki yakın bir üye ile gerçekleşmektedir.

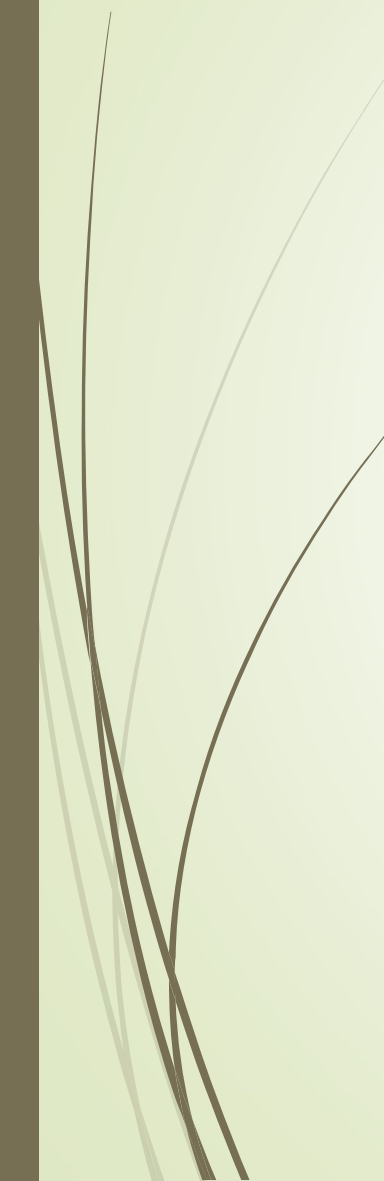
Genellikle özdeşim nesnesi :

- ✓ anne-baba,
- ✓ Ağabey,
- ✓ Teyze,
- ✓ Hala,
- ✓ Dayı ya da
- ✓ Amca'dır.

Bu kişinin bozuk bir kişilik yapısına sahip olması halinde, olumsuz davranış örneğinin çocuğa yansımaya olasılığı artmaktadır.

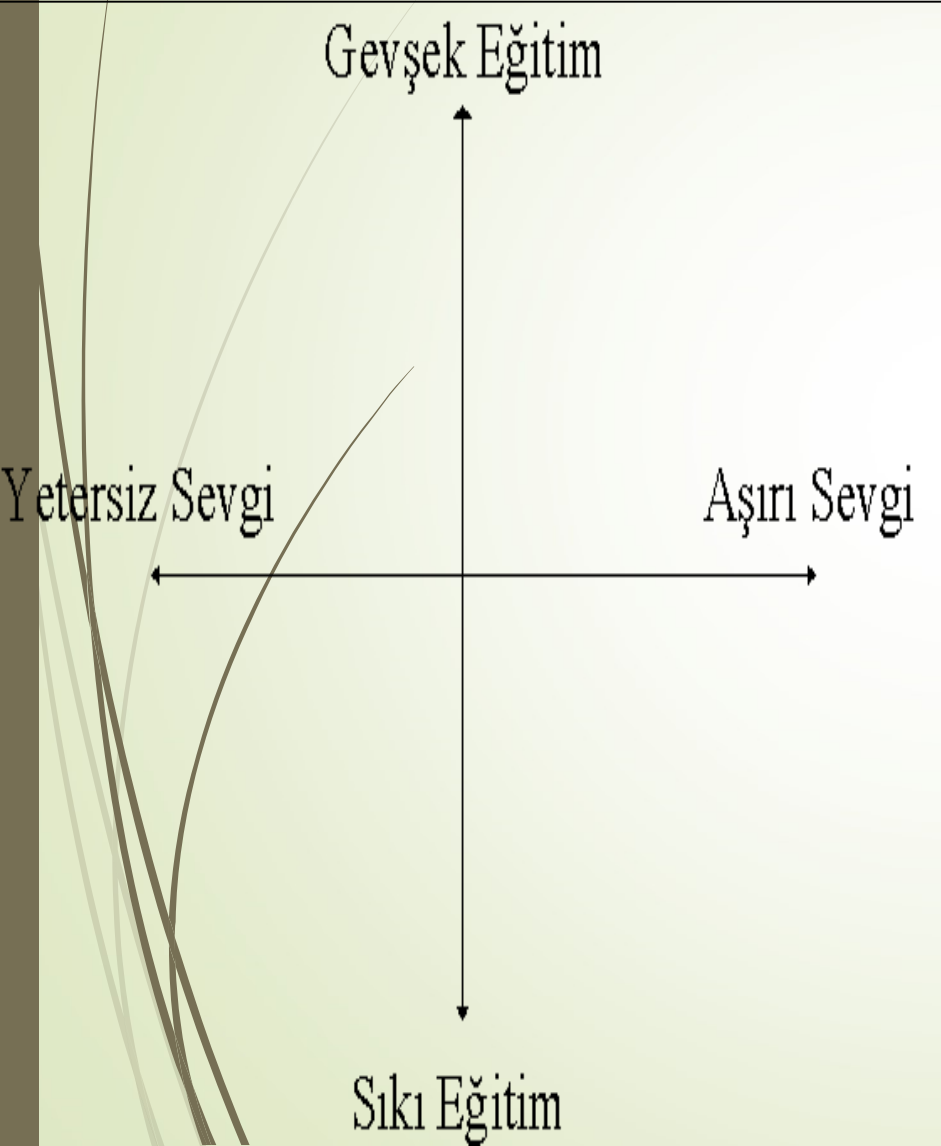

Ailenin çocuk yetiştirmedeki tutumunu ve çocuk yetiştirmeyle ilgili sorunlarını anlamak için **“aile tutum modeli”**ni bilmek yararlı bir yaklaşımdır.

AİLE TUTUM MODELİ

Sevgi; kabullenme, koruma, kollama ve sevecenlik gibi bütün olumlu duyguları içerir.

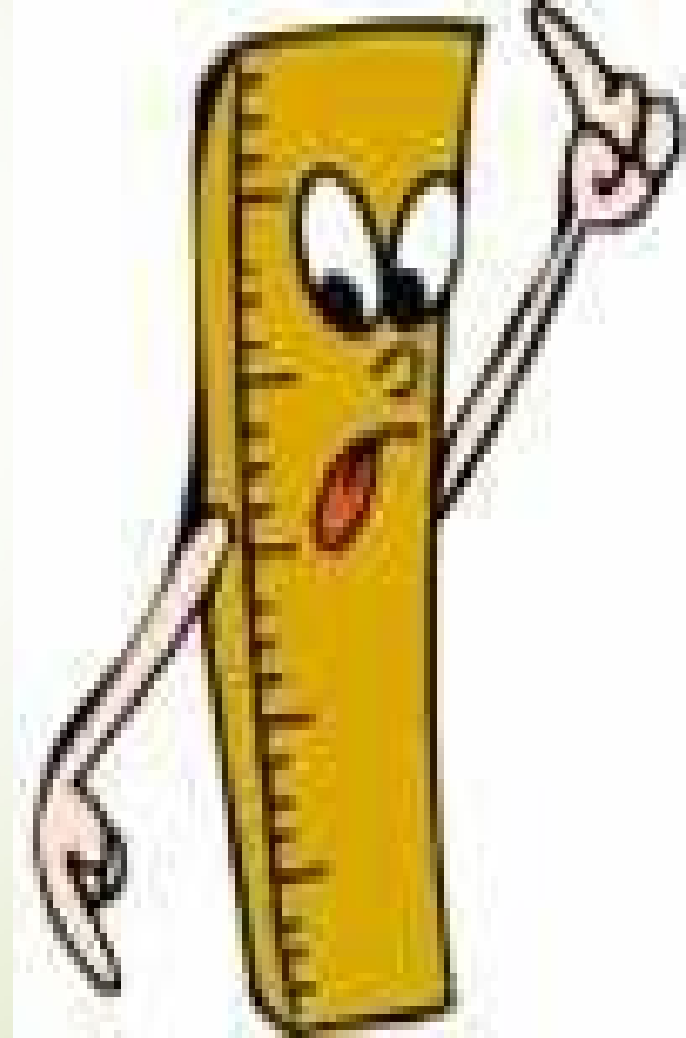
Eğitim ise; öğretilen her şeyi, verilen bilgileri, becerileri, yasakları, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan tüm toplumsal değerleri kapsar.

OLUMSUZ AİLE TUTUMLARI

ailenin verdiği sevgi ya yetersiz veya aşırı, eğitim ise gevşek ya da sıkı olmaktadır.

Aşırı sevgi tutumunda;

- Aile çocuğu sevgiye boğucu,
- Onu çok koruyucu,
- Aşırı kollayıcıdır.
Bunun sonucu olarak çocukta;
- Bağımlılık,
- Güvensizlik gelişir,
- Karşılaştığı her olayda anne-babasına yaslanır,
- Onlara güvenir fakat *kendisine güvensizdir.*

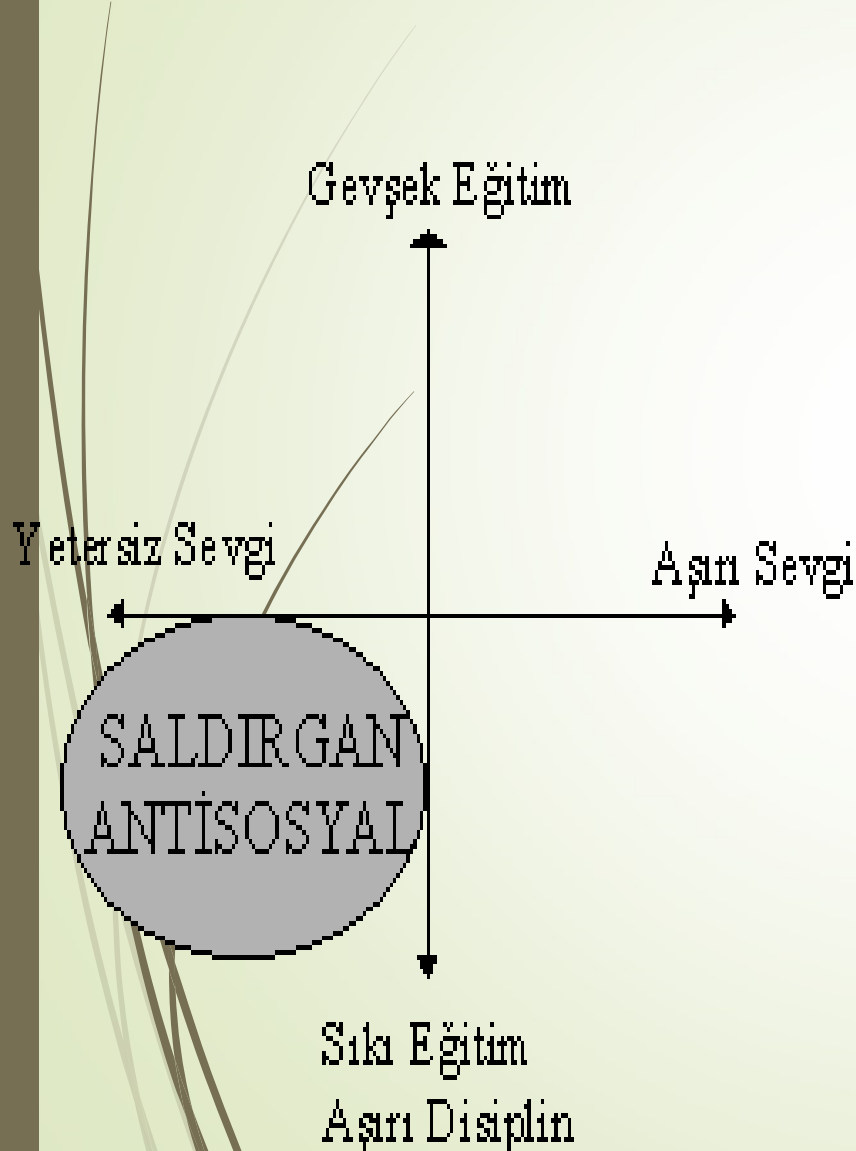

Sevgi yetersizliği veya yokluğunda çocukta;

- Kendine ve çevreye karşı güvensizlik ve olumsuz duygular gelişir.

Sevgi yetersizliğinin en aşırı ucu, çocuğu terk etmek veya kabullenmemektir. Yetersiz sevginin, aşırı sevgiye göre sonuçları daha ağır olmaktadır.

1. Aşırı Otoriter ve Reddedici Aile Tutumu

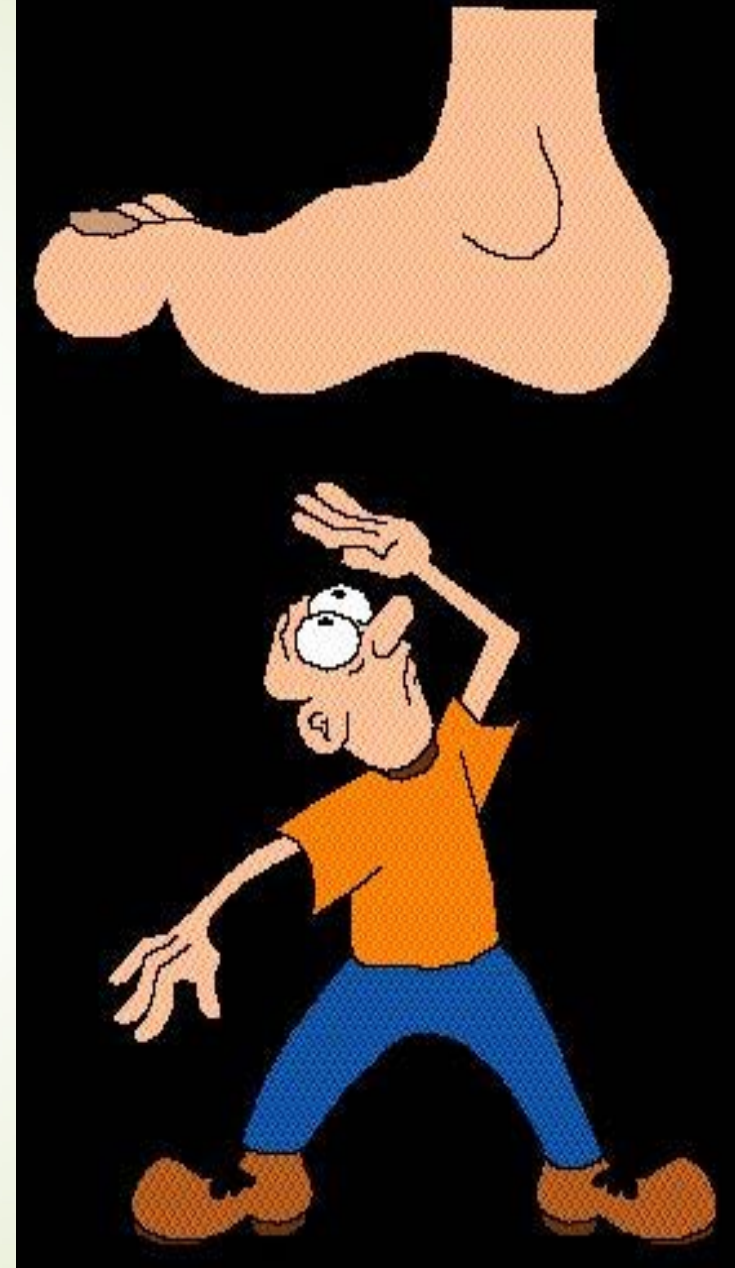

- Çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinmelerini karşılamayacak kadar çocuğa karşı olumsuz duygular beslenilir,
- Çocuğa şefkat, sevgi, sıcaklık verilmez,
- Her yaptığı eleştirilir,
- Çocuğun iyi yönleri değil olumsuz yönleri ortaya çıkarılır,
- Evde söz hakkı, özgürlük ve otorite anne babanıdır,
- Çocuğun yaptığı her şey göze batar ve çocuk sürekli ceza alır,
- Yaptıkları olumlu olsa da, ceza almak korkusu ile bunları söyleyemez.

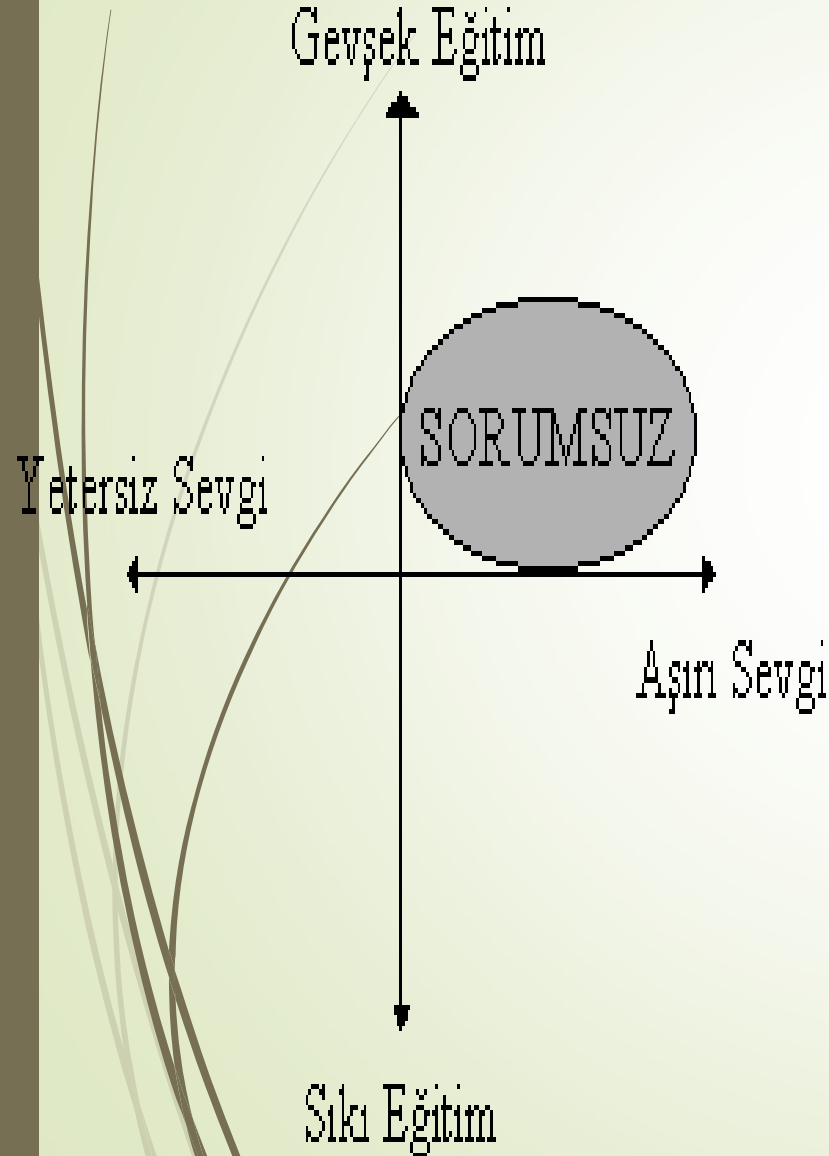
Aşırı Otoriter ve Reddedici Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- ❑ Çocuğun özgüveni gelişmez,
- ❑ Pasif, silik, çekingen ve kolay etki altında kalan, kibar ve dürüst olmalarına karşın küskün, huysuz ve aşırı hassas bir yapıya sahip olabilmektedirler,
- ❑ Sürekli eleştirilme veya dayak çocuğun ruhsal yapısını bozar,
- ❑ Çocuk kolayca ağlamaya başlar. Arkadaşları ile uyumsuz ve kavgacı olabilir,
- ❑ İleri yaşlarda sıkıntılar karşısında dayanaksız ve çaresiz kalır,

- Bu çocuklar kötü muameleyle maruz kalmaktan korktukları için anne ve babaya karşı uysal olmaktadır. Fakat içten içe anne babaya karşı düşmanlık duyguları geliştirirler,
- Kendi dışındaki insanlarla yeterli iletişimi kuramadıkları için saldırganlığı kendisine yönlendirebilirler,
- Yeniliklere açık değildirler, yeni şeyler üretmeleri zordur,
- Sürekli kusurları aranan çocuk streslidir ve stresliyken hata yapma olasılığı artar,
- Hata yapan kişilere hoşgörüsüdürler.

2. Aşırı Hoşgörülü Aile Tutumu

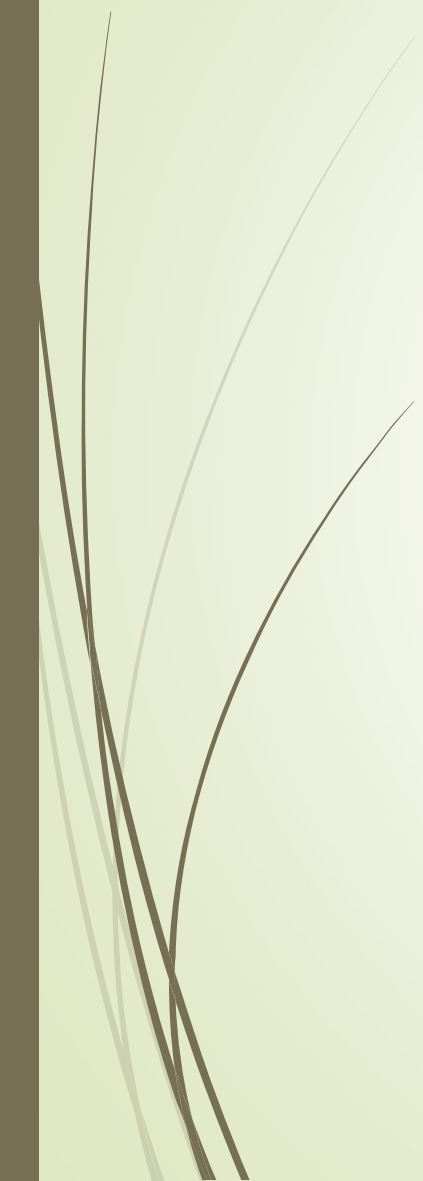

- Çocuk merkezli bu tür ailelerde çocuğun yaptığı her şey hoş görülür ve çocuk aşırı özgür bırakılır,
- Çocuğa neyi yapıp neyi yapmaması gerektiği anlatılmaz. Hiçbir zaman kesin kurallar belirtilmez. Çocuk kendisine zarar verebilecek davranışlarda bile etkili denetimden uzaktır, uyarılmaz,
- Anne babalar sadece çok büyük bir problem olduğunda sert çıkışlarda bulunur, gözdağı verirler. Bazen ceza da verirler ama nedenini açıklamazlar.

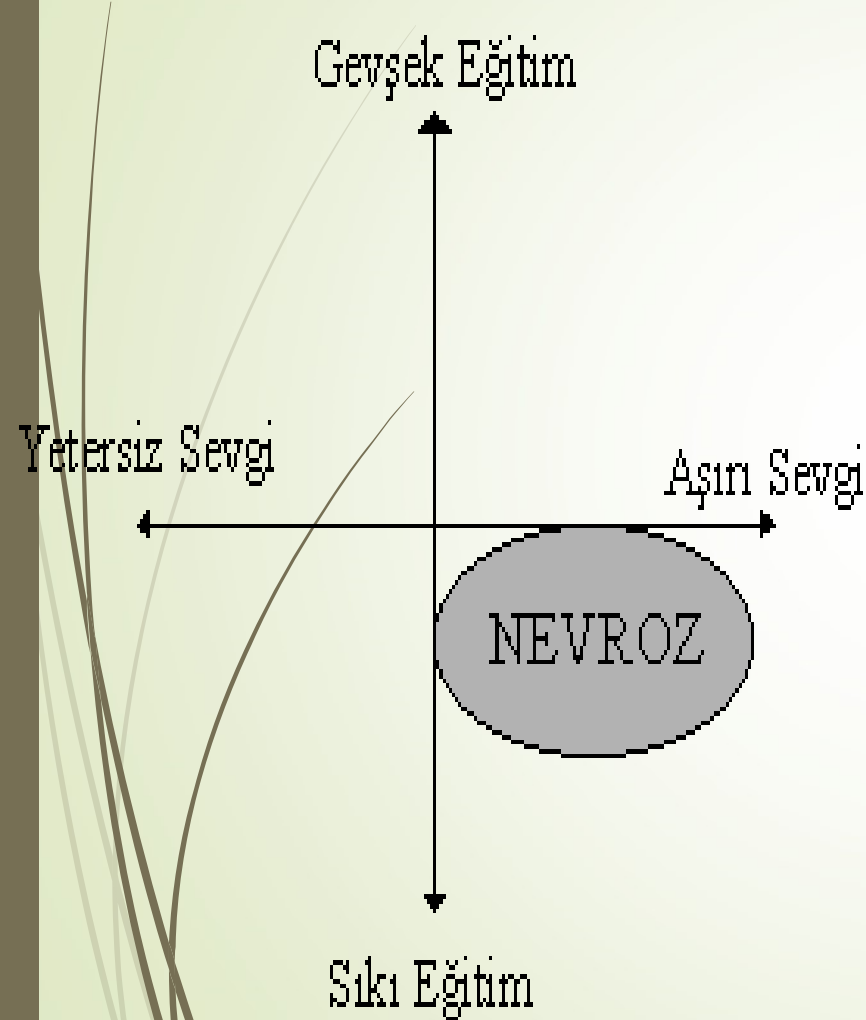
Aşırı Hoşgörölü Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Çocuklar bir süre sonra anne babasını denetim altına alır, onları tehdit ederler. Dedikleri olmayınca da tehditlerini uygularlar,
- Eleştiriye açık olmadıkları için kendilerini geliştiremezler,
- Kuralsızlığa alışan çocuklar, okuldaki kurallarla karşılaşınca okula ve arkadaş çevresine uyum sağlamakta zorluk çekebilirler,
- Her istediğini elde ettikleri için belli bir süre sonra doyumsuzluk yaşamaya başlarlar. Doyumsuzlukları, ileride zararlı alışkanlıklar edinmelerine sebep olabilir,

-
-
- Bencil, sorumsuz, kırılğan, her dediğinin anında olmasını isteyen, sabırsız, şımarık, antisosyal olabilirler,
  - Sosyal ortama girdiğinde ve her dediğinin olmadığını görüncce hayal kırıklığına uğrar, kendi iç kabuğuna çekilebilir ya da agresif olabilirler,
  - Her isteklerini yaptırmayı alışkanlık haline getirir ve zamanla kural tanımazlar.

3. Aşırı Koruyucu Aile Tutumu

- Otoriter aile tipine çok benzer. Aralarındaki fark bu aile tipinde şefkat, koruma güdüsü disiplinin önünde gelir,
- Çocuğa gereğinden fazla özen ve kontrol gösterilir,
- Çocuğun kendi yapması gereken işler bile anne babalar tarafından yapılır,
- Kazandırmak istedikleri davranışları duygu sömürsü ve aşırı şefkat yöntemini kullanarak geliştirirler,
- Çocuğa bir bebek gibi bakıldığı halde, kendisinden beklenenler çoktur.
- Hiçbir şey esirgenmez; özel dersler aldırılır, çeşitli olanaklar sağlanır. Buna karşılık çocuktan ileri düzeyde başarı beklenir.

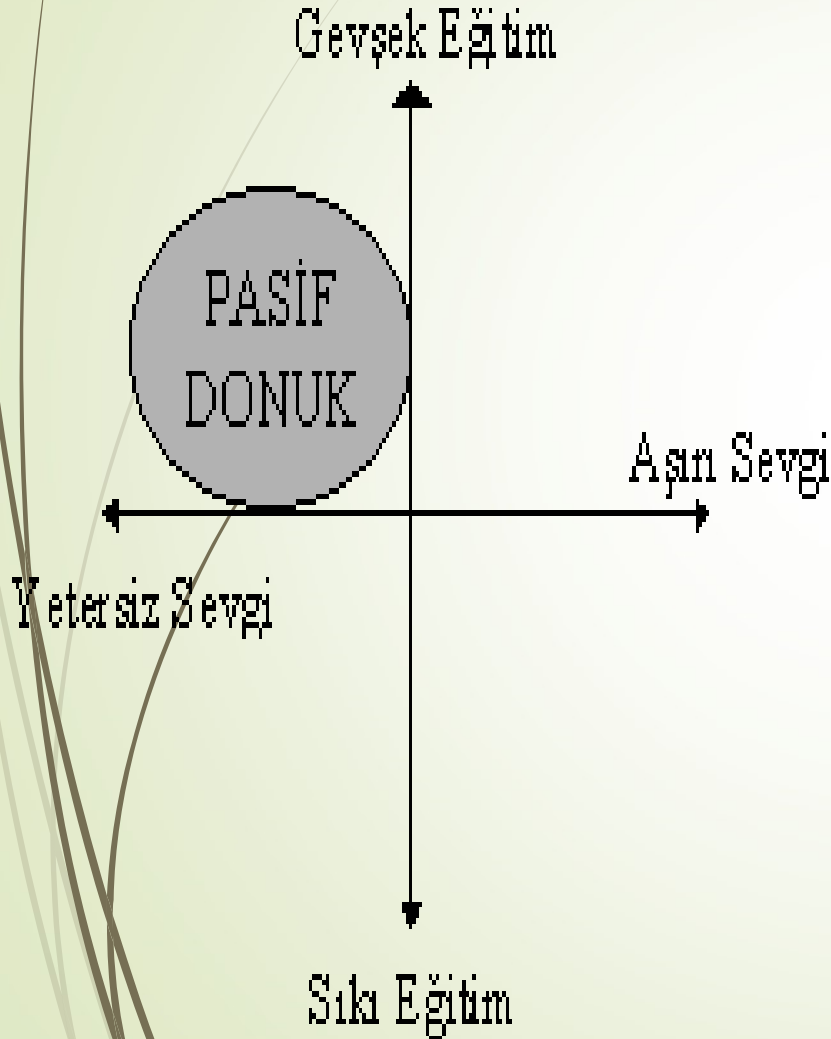

“Bu tutumla yetiştirilen çocukların nevroitik olma olasılıkları çok yüksektir. Bu beklenti, sevgi ile beraber sunulduğundan çoğunlukla çocuklar tarafından kolay benimsenir ve benliğe sindirilir.”

Aşırı Koruyucu Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Çocuk aşırı duygusal olur,
- İleri yaşlarda bile etrafına bağımlı olur,
- Toplum içinde kendi başına iş yapma cesaretini bulamaz, çekingen, sakar olabilir,
- Çocuk anne babasından ayrı kalamaz ileri yaşlarda bile sürekli anne babasının yanında olmak ister.

4.İlgisiz Ve Kayıtsız Aile Tutumu

- Bu durum yoksul ve kalabalık ailelerde gözlenir.Çocuğa düşen sevgi ve ilgi payı azdır. Çocuğun eğitimi de yetersizdir('saldım çayıra, mevlam kayıra' anlayışı),
- Çocuk kendi yolunu bulmaya çalışır,
- Çocuk pasif ve donuktur,
- Bu tutumda da disiplinsizlik söz konusudur, ancak disiplinsizliğin buradaki nedeni sorumsuzluk ve ilgisizliktir. Hazır olmadığı çağlarda bağımsızlığa zorlama vardır,
- Çocuğun sorumluluklarından kaçma vardır,
- Ana baba çocuğa örnek bir model olamaz,
- Çocuğun dünyasına girmek gibi bir kaygıları yoktur.

İlgisiz, Kayıtsız Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Anne babasının dikkatini çekmek için alışılmadık davranışlar sergiler,
- Aile çocuğa model olamadığı için çocuk kendine başka modeller seçer. Çocuk vaktinin tümünü arkadaşlarıyla geçirir,
- Erken yaşta çocuk zararlı alışkanlıklar edinmeye meyilli olur.

5. Tutarsız Aile Tutumu

- Genellikle genç ebeveynlerde ve ilk çocuğun yetiştirilmesinde görülür,
- Eşlerin çocuk yetiştirmeye farklı bakmaları ve bunu çocuğa yansıtmaları temel sebeptir,
- Çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir,

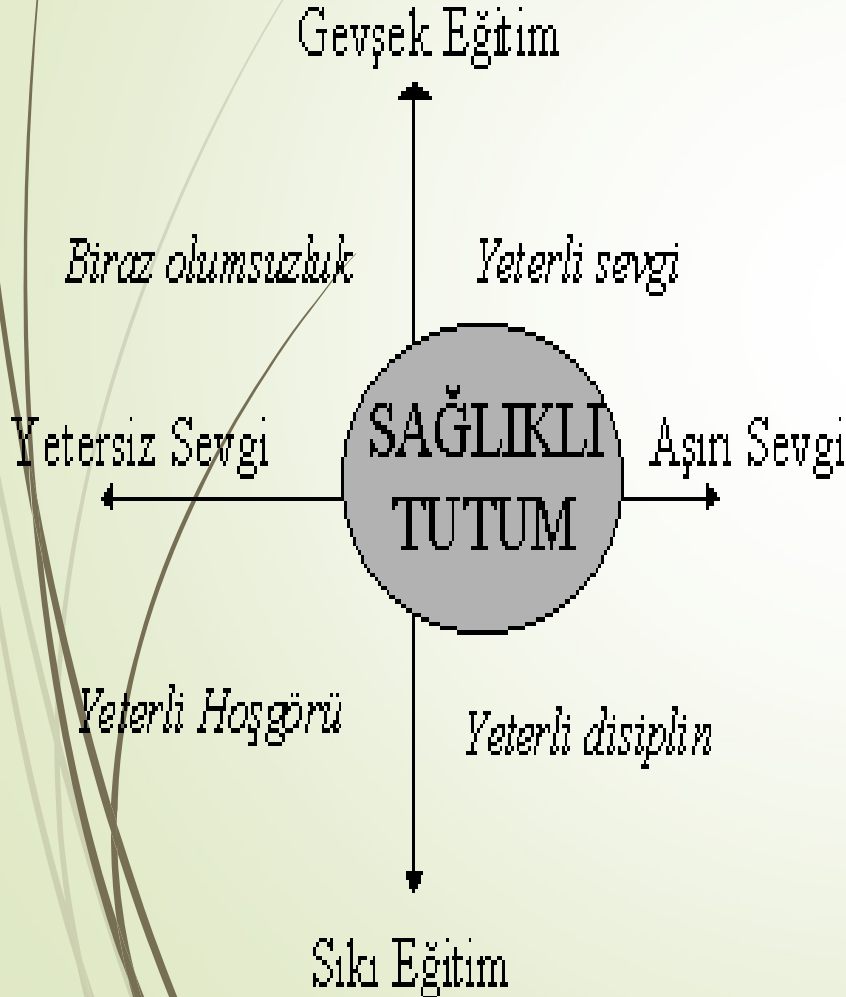

Tutarsız Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Bir davranışının kimi zaman ödüllendirilmesi kimi zamanda cezalandırılması çocukta cezanın anlamı ve suçun niteliği hakkında kuşklar uyanmasına neden olur. Ne zaman, nerede, ne yapacağını bilemezler,
- Kendi görüş ve düşüncelerini aktaramazlar,
- Çocuk inatçı, asi ve hırçın olabileceği gibi içine kapalı ve pısrık olabilir,
- Zamanla çevrelerindeki insanlara güvenmeyen, her şeyden şüphelenen, kararsız bir kişilik yapısı geliştirebilirler,
- Çocukta dikkat eksikliği olabilir,
- Çocukta yalan söyleme gibi hastalıklar başlayabilir,
- Çocuk anne veya babadan birisine çok yaklaşırken diğerinden uzaklaşabilir.

6. Kabul Edici, Güven Verici ve Demokratik Aile Tutumu

- Çocuk tüm yönleriyle kabul edilir,
- Çocuğa yol gösterir ama alacağı kararlar konusunda serbest bırakır,
- Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir ve bu sınırlar içinde çocuk özgürdür,
- Kuralların mantıklı açıklaması yapılır,
- Aileyi ilgilendiren kararlar birlikte alınır. Her konuda çocuğun düşünce ve fikirleri dinlenir,
- Anne-baba birbirlerine ve çocuklarına karşı olan duygularında net ve açıktır.

Demokratik Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Demokratik ve güven verici bir ortam da yetişen çocuk, kendine ve çevresine saygılı, sınırları bilen, yaratıcı, aktif, fikirlere saygı duyan, fikirlerini rahatlıkla söyleyebilen, kişilik ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duyguları gelişmiş, hoşgörölü ve mutludur,
- Anne babanın tutarlı ve kararlı tutumu çocuğun kendisine ve çevresindekilere güven duygusunu geliştirir,
- Karar vermeye ve kendi başına işler yapmaya alışan çocuk, ilerde rahatlıkla kendi adına kararlar alır,
- Kendi haklarını savunurken başkalarının haklarına da saygı duyar.

ANNE BABALARA TAVSİYELER

- 1- Çocuklarımıza öğüt vermek yerine onlara **ÖRNEK** olun.
- 2- Başarılarını değil **çabalarını takdir etmeye** çalışın. Çaba harcamayı öğrenirse başarı ardından gelecektir.
- 3- Kardeşleriyle yada başkaları ile **kıyaslamayın**.
- 4- Onun **düşüncelerine saygı gösterin** ve alınan kararlarda onunda fikrini alın

5- **Koşulsuz sevin** ve onunla ilgilenin.

6- **Her zaman çocuğunuzu onaylamayın** olumlu davranışlarını takdir edin olumsuz davranışlarını açıklayarak uyarın.

7- Çocuğunuz adına karar vermek yerine ona tercihler sunun ve kararı kendisinin vermesini sağlayın.

8- **Korkutarak, tehdit ederek** uslanmasını sağlama yada eğitme yolunu seçmeyin. Kısa süre işe yararsada uzun vadede işe yaramayacaktır.

9- Çocuğunuza zaman ayırın, onunla ders çalışın, onunla oyun oynayın.

10- Eşyalarını ve sevgisini paylaşmayı öğretin.

11- Çocukların kusurlarını, suçlarını alay ve hakaretle karşılamayın, her şeylerini tenkit etmeyin zira tenkit edilen çocuk çekingen olur

12- Gerektiğinden fazla paradan, yüklenemeyeceği sorumluluktan, aşırı kurallardan sakının.

13-Arkadaşlık ilişkilerini takip edin, arkadaşlarını suçlayıcı ifadeler yerine zararlı arkadaşlığın nelere yol açabileceğinden bahsedin.

14-Ders çalışırken ev işi, pazar işi için onu yerinden kaldırmayın.

15-Sürekli onu savunma ve koruma eğiliminden vazgeçin hata yapabileceğini fark edin, hatalarından dolayı başkalarını suçlamayın.

**“TOHUM
DÜŞTÜĞÜ
TOPRAĞA
GÖRE
YEŞERİR”**

- Nasıl bir anne-babaya sahip olduğumuz o kadar da önemli değil, çünkü bu bizim seçimimiz değil. Ama nasıl bir anne-baba olacağımız çok önemli çünkü bu bizim elimizde.

ANNE BABALARIN ÇOCUKLARINA BIRAKACAKLARI
EN BÜYÜK MİRAS
İYİ BİR EĞİTİM VE AHLAKTAN
DAHA ÖTE HİÇ BİR ŞEY DEĞİLDİR.

TEŞEKKUR EDERİZ...